

AZ ŐSI VILÁGKÉP ÖRÖKSÉGE (VI/38.)

Huszárik László:

Gilgames és a Zodiákus. A csillagképek nevének eredete

Talán sohasem tudhatjuk meg, ki írta Gilgames király történetét, és az érzelmek átadásán kívül volt-e más célja. Talán igen. Az eposz Gilgames életének fontosabb eseményeit eleveníti fel 12 fejezetben. Mitologikus történeteit a képzelet és valóság sajátos keveredésének tekinthetjük, mert Gilgamest ma uralkodóként tartja nyilván a történelemtudomány, aki i. e. 28-27. század táján élhetett és a mezopotámiai Uruk város királyainak ötödik tagja volt.

A költemény csillagokkal való kapcsolatát már régen felismerték, találgatásokra készítve elemzőit. Boll és Bezold érdekes egybeesésre hívja fel figyelmünket a Csillaghit és csillagfejtés című könyvben: „...Gilgames eposz tanítja, az állatöv jegyei, a tíz hónapra elosztott ismert ekliptikus csillagcsoportok, amelyek közül többnek babiloni neve megegyezik a még napjainkban használatossal...” illetve, „Gilgames eposz csak tizenegy csillagképre utal határozottan”.⁶ A szerzők felismerték a kapcsolatot az eposz és az állatégövi jegyek között, de mégis azt mondták, hogy „...az olyan feliratok, amelyek minden állatövi jegy szerint rendezett asztrológiai írások lennének, mindmáig teljesen hiányoznak.”

Ez utóbbi állítással nem érthetünk egyet, mert keresve a csillagászati utalásokat elmondhatjuk, hogy nem azonos a 12 fejezet a 12 égövi jeggyel, hanem ennél szélesebb rendszert alkotnak! A Gilgames eposz több csillagászati utalást is rendszerezetten tartalmaz, valós az állatégövi jegyekkel való megegyezés, sőt további csillagcsoportokkal is, csak hogy nem fejezetenként és nem a körben egy irányban haladva végig.

Az ismert történet röviden:

⁶ Boll (1987), Franz Carl Bezold: *Csillaghit és csillagfejtés*. Helikon, Budapest.

1. tábla. Gilgames teremtését és származását meséli el. A főhős kétharmad részben isten és harmadrészben ember, Uruk város királya volt, aki ellen az emberek zsarnoki természete és kíméletlensége miatt panaszt emeltek az isteneknél. Megfélékezésére teremtették meg hozzá hasonló ellenfelét Enkidut, aki az állatoktól „szerelmi szocializációval” lett elválasztva egy Istár papnő segítségével.

2. tábla. Enkidu Uruk városában megküzd Gilgamesselel, majd a végén barátságot kötnek egymással.

3. tábla. Gilgames harcba indul Humbaba, a cédruserdő őre ellen, de Enkidu és Uruk város vénei megpróbálják lebeszélni a tervéről. Samas napisten segítségével bízva Gilgames végül meggyőzi Enkidut, hogy tartson vele.

4. tábla. Ketten együtt elindulnak a terv végrehajtására.

5. tábla. Gilgames álmában terve sikerét látja. Kivágják az őrzött fákat, és Samas napisten segítségével legyőzik Humbabát.

6. tábla. Visszatérnek Uruk városába, ahol Istár istennő felajánlkozik Gilgamesnek, de ő visszautasítja csapodár természete miatt. A sértett istennő atyja elé járul, hogy küldjék le az Égi Bikát, azzal büntessék meg a hőst. Gilgames és Enkidu azonban megöli az Égi Bikát, a szarvakat pedig a hős a templomba viszi győzelmi jelképként. Lakomával ünnepelnek.

7. tábla. Az istenek tanácskozássra gyűlnek össze, hogy megvitassák, milyen büntetést szabjanak ki Humbaba és az Égi Bika gyilkosaira. Samas napisten védelmébe veszi Enkidut, de az ítélet végül mégis a halálát mondja ki.

8. tábla. Enkidu meghal, Gilgames pedig fájaldalmában bolyong.

9. tábla. Gilgames vigasztalhatatlan és elhatározza, hogy megkeresi „halhatatlan” őst, az alvilágon túl létező Um-napistimet, akit az istenek maguk közé fogadtak a vízözön után.

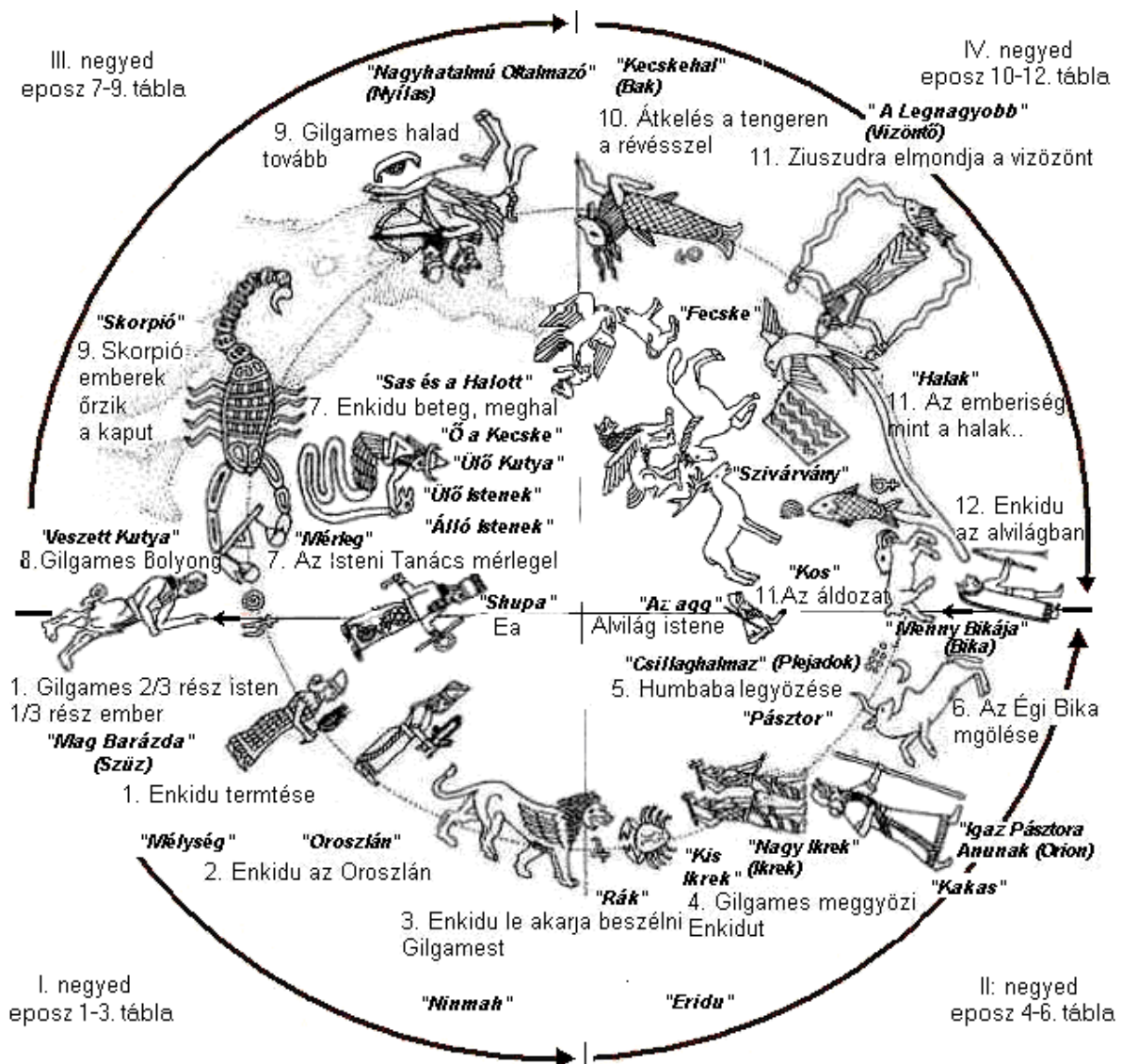
10. tábla. Hősünk tovább halad vándorútján. Az isteni kocsmáros nőtől kap tanácsot, hogyan kelhet át a tengeren. Egy révész segíti az átkelésben és találkozik a nagy előddel.

11. tábla. A halhatatlan ős elmeséli a vízözön, a bárkaépítés és istenné válása történetét. Gilgames is örökéletűvé szeretne válni, de nem állja ki Um-napisti próbáját, aki ennek ellenére mégis elárulja a megfiatalító növény helyét. Gilgames megszerzi a növényt, azonban azt egy kígyó elragadja tőle, így csalódottan tér vissza Urukba.

12. tábla. Gilgames könyörög az istenekhez, hogy megtudja mi vár rá a halál után. Az istenek meghallgatják és felengedik hozzá Enkidu szellemét.

Ez tehát a történet címszavakban. Nézzük meg, hogyan kapcsolódnak az események az égövi jegyekhez. Ha nem is minden fejezethez kötődik egy-egy égövi jegy, mégis kiválóan elmesélhető a történet a zodiákus segítségével, ugyanis pontos utalások vannak a zodiákus és nem zodiákus csillagképekre. A babiloni égövi jegyek lesznek a segítségünkre, melyet *Gavin White* rekonstruált a „Mul.Apin” táblák alapján, *Babylonian Star-lore c.* könyvében.

Az események a főhős születésével kezdődnek, az eposzban ez az első tábla. A sorsteremtő istenasszony megteremtette a hős Gilgamest. „*Hőst teremtettél, isten-embert.*” Az ókorban makacsul tartotta magát az a hit, hogy az isteni származású hősök szüztől születtek. Gilgames 2/3 részben isteni származású, a csillagképek közül így a **Szüz** szimbolizálja az 1-es táblát. „*Te Aruru, új hőst teremtész*” A Szüzt ekkor még kalással kezében ábrázolták, amely az új életet jelképezte. A csillagképről az is látható, hogy két alakkal jelenítették meg. (Egy kis fantáziával Mag Barázdának nevezték.) A fejezet végén az istenek megteremtették a bozontos, szőr borította Enkidut, kinek „*teste tömött gabonaasztag*”, és „*mint oroszlán, oly hatalmas*”. Gilgames álmában értesül hűséges *testvércsillaga* teremtéséről. Ez a „kettő szüz”, a két isteni lény teremtését szimbolizálja.

Babiloni zodiákus kiegészítve Gilgames történetével.
Az ábra Gavin White engedélyével, szöveges hozzáfűzések Huszárik Lászlótól.

A Szűz csillagképe után - az óramutató járásával ellentétesen haladva - az **Oroszlán** következik. A 2. táblán az „erős oroszlán” eljut Urukba és megküzd Gilgamesssel, akivel végül barátokká válnak. Az Oroszlánnak, mint szimbólumnak egy másik lehetséges jelentése is van. Jelezheti magát a királyságot, amelynek Gilgames volt a királya és amely ekkor Uruk városban volt, s itt találkozik a 2. fejezetben a két teremtmény.

A következő, 3. táblán Enkidu vissza akarja tartani Gilgamest a tervétől: „*párja-még-nem-volt harcra miért készülsz?...ki merne hát az erdejébe lépni?..Enlil hétszeres iszonyatba öltöztette!*”. A harmadik égövi jegy a **Rák**, amely valószínűleg is „visszafelé” halad az égbolton. Ő az, aki hátráltat, akadályokat gördít valakinek az útjába. Gilgames végül meggyőzi Enkidut, és „*kézen fogták egymást, úgy mentek a fényesség palotába*”.

A 4. tábla szerint végül a két hódító fejszékkel, törökkel felfegyverkezve, baráti egyetértésben halad a terv végrehajtására: „*Ne menjünk tovább, ó, barátom*”, „*Hős barátom..*”, „*Egy-testvérem, miért csüggedsz el?*” Enkidu a biztatásra, Gissel együtt halad tovább. „*..ők maguk is nagy csöndben lépegettek.*” Ezt a cselekményt az **Ikrek** csillagképe jelzi.

Az 5. táblán legyőzik Humbabát Samas napisten segítségével. Samas az Orion alakjával azonosítható, Humbaba pedig, aki „*..hétszeres iszonyatba*” öltöztetett, hét réteg villámlásba burkolózott, Plejádokkal. Ez a Bika csillagkép felett van jelölve hét karikával, mint „Csillaghalmaz”. Az asztrológia ezt a csillagképet a háborúval hozza összefüggésbe. A 4. táblán az ellenfélről így szólt Gilgames Enkidunak: „*tépd föl hétszeres védőburkát, de vigyázz ha egyet leszagatsz, hat marad még mindig alatta*”. A Gilgames eposz régebbi sumér változata nyíltabban fogalmaz: „*e hét vitéz*” „*akik az égen csillognak*” és „*egyazon anyának fiai*”.⁷

Az utazás idő és térbeli ütemezése pontos.

A 3. táblát a Rák jegyével azonosítottuk, ekkor Gis és Enkidu még Urukban tartózkodik. Indulásuk a fejezet végén történik, mert a 4. tábla már az utazásukról szól. Megtörténik a felutazás a „kerékabroncsra”, ahol még nem járt ember előttük. „*Másfél hónapi járőföldet három nap alatt járnak végig*”, mire érkeznek Samashoz, ill. Humbaba erdejének kapujába.

Vajon csak költői megfogalmazásról van szó, vagy többre kell gondolnunk? A sumerek a Hold változásai alapján, 12 darab 30 napos hónapra osztották az évet. Ez ugyan 360 napot ad a csillagászati év 365 napja helyett, de időszakonként tervszerűen korrigálták az eltérést. A felosztás nem a pontatlan számítások eredménye, hiszen eleganciával esik egybe a tér és idő felosztása. $1 \text{ nap} = 12 \times 30 \text{ perc} = 360 \text{ perc}$, $1 \text{ év} = 12 \times 30 \text{ nap} = 360 \text{ nap}$. A Zodiákus $12 \times 30^\circ = 360^\circ$. A Tér és az Idő $12 \times 30 = 360$ egységet alkot. A Rák végétől (indulás Uruk városból) 45 egység, vagyis 45° telik el, ez időben 45 nap: „*másfél hónapi járő-*

⁷ Komoróczy Géza fordítása: „*Fénylő ölednek édes örömeiben..*” *A sumér irodalom kistükre*. Budapest, 1983, Európa. 171.o.

föld”. Így pontosan eljutunk Samas-Orionhoz: a főszereplők „*napnyugta előtt kutat ásnak – hős vizét Samasra köszöntik*”. A hőskölteményben három táblát haladtunk, így tesz meg Gis és Enkidu 3 nap alatt 45 nap járőföldet.

Másik fordításban - R. Temple értelmezése szerint - a 3. táblán, Uruk város népe előtt Gilgames megígéri, hogy visszatér városába az Akitu fesztiválra.⁸ Az 5. tábla végén az Eufrátesz partján találjuk a győzteseket. Urukban az újévi Akitu ünnepet a tavaszi napéjegyenlőséget követ újholdkor ünnepelték, ami a Bika jegyben, március-április hónapban volt, ezt jegyet vagy időpontot éppen most értük el.

A 6. tábla az „Égi Bika” megöléséről szól, melyet a földre küldtek Gilgames ellen. A történet szerint az Eufrátesz partján tisztálkodó Gis megtetszett Istár istennőnek, aki felajánlkozik, de Gis visszautasítja, szemére vetve szeretőit és szerencsétlen sorsukat: „*Tammuz.. sok éven át búsult miattad*”, „*A tarkatollú...szárnyát törted*”, „*a hímoroszlánt... verembe csaltad...*”, „*a pásztort, aki naponként gödölyécskét áldozott föl.. nem változtattad hímfarkassá?*”, a kertészt „*...vak denevérré változtattad*”. A szeretők közül kettő ott található az égbolt II. negyedén: „Pásztor” és a tarkatollú, akit a „Kakas”-nak vélhetünk. Láthatjuk azonban magát Istárt is, aki maga az „Ij” csillagképe, a háború és győzelem istennője. A sértett istennő az elutasítása miatti bosszúból atyját kéri, hogy az „*ég bikáját*” megteremtse, „*szarva az ég vásznába szúrjon*”. A hatodik fejezetben járunk, a hatodik égövi figurát látjuk:

*„Anu atyám! Egy fiatal bikát,
Bátrat, erőset, hathónaposat
teremts elő s kötelét add a kezembe!”*

Ez egyértelműen a **Bika** csillagkép, melyet a sumérek Égi Bikának neveztek. Anu főisten a földre küldi az Égi Bikát, s újabb harc következik be az Ikrék és az Égi Bika között: „*akik mint két édes testvér egymást karolták..*” Két küzdelem történt, s az Ikrék is kétszer jelentek meg az égbolton, mint Nagy és Kis Ikrék.

Az előadás feléhez értünk.

A zodiákus ábrázolása hűen tükrözte az eseményeket. Az Ikrék (Gilgames és Enkidu) és Orion (Samas) álltak szemben a Bikával és a Plejádokkal. Mint láthatjuk, más jegyeknél nem jelenik meg az egymással szembeni ábrázolás. A konfliktust egy elvontabb értelmű jel is mutatja, ez a Hold sarlója. A Bika szarva transzformálódott át holdsarlóvá a különböző kultúrákban. Marduk isten nemcsak azért teremtette a Holdat, hogy világítson az éjben, ill. meghatározza a hó-

⁸ *Epic of Gilgamesh* by Robert Temple: He Who Saw Everything. 3.Tábla. Temple fordítása szerint: Uruk népe tudja hogy... / Erős leszek, beutazom a kerékabroncsot... / / Belépek Uruk városkapuján... / Meg fogom tartani az Akitu ünnepet.

napok ciklusát, hanem azért is, hogy szemben álljon a nappal. Itt a Hold sarló a Bika és Plejádok oldalán áll, szemben Samas Napistennel és szövetségeseivel. Ez a világosság és sötétség, a „jó és a rossz” harcának első megjelenítése.

A történet a dráma a tetőfokára jutott, a félistenségek a Napistenség segítségével meggyilkoltak két isteni (csillagokbeli) teremtményt. A következmények beláthatatlanok.

Az égbolton eddig 180 fokot haladtunk az óramutató járásával ellentétesen, most visszatérünk a kiindulópontunkhoz, miként Gilgames is visszatért kiinduló helyére Urukba, Humbaba legyőzése után. Innentől ismét 180 fokot haladunk, de most az óramutatóval megegyezőleg.

A 7. tábla leírásában az Isteni Tanács mérlegelés és vita után ítéletet hoz a büntetést illetően: „*egyikőjük halálnak halálával haljon*”. **Mérleg** csillagkép segít minket a történet folytatásában. A Mérleg a Skorpió ollói között, az „Ülő” és „Álló istenségek” közt látható az égbolton. A vitában ott találjuk Samas napistent, akire az igazság istene jelzőt is használták. Az ítélet – bár Samas a védelmére kelt - Enkidu halála... Az égbolt ezen negyedén az „Álló és Ülő istenségek” mellett „Ülő Kutya” (Herkules) és „Kecske” (Lant) nevű csillagképeket neveztek el. Mindkét jegy Gula istennőhöz társítható, aki az egészség és betegség ura volt, a költemény arról tudósít, hogy Enkidu „*testét fájások hasogatják*” keserűen szól Gishez, „*gonosz rontás szállott meg engem... ágyban rothadok el barátom.*”

Enkidu álmában előre látja halálát: „*hirtelenül mellettem termett valami élő félig ember, félig saskeselyű... Ijesztő karmait felém feszítette... Kövess engem, úgymond kövess hát! Irkalla hajlékába szállunk! A sötétség házába szállunk! Soha-vissza úton röpdülünk!*” A jelenetet hüen ábrázolja a „Sas és a Holt” csillagképe, melyről azt tartották, hogy a lelkeket szállítja a másvilágra.

A 8. tábla Gilgames feldúlt bolyongása, mert elvesztette barátját, és megismerte a halált: „*mint párját vesztett hím oroszlán ordítva rohan alá s föl*”. Ez minden bizonnyal a tengelyt tartó alak, Veszett kutya csillagképe, oroszlán lábakkal.

A 9. tábla egyértelműen utal a Skorpió csillagképre. Az alvilág kapuit Skorpió emberpár őrzi, fény árad belőlük. Elődeink következetesen kapcsolták össze a túlvilág kezdetét a Skorpióval és nemcsak Babilonban, hanem még az amerikai (szumó, cseroki) indiánok körében is: „Skorpió Anyát... úgy tekintik, mint aki a Tejút végén lakik, ahol a holtak lelkeit fogadja..”⁹ Gilgames előtt pedig holtak seregei táncoltak álmában.

⁴ De Santillana (1995), Giorgio, Von Dechend, Hertha: *Hamlet malma*. 1995, Pontifex, Debrecen.

A 9. tábla második felében Gilgames továbbmegy vándorútján, mivel a skorpió ör megenyhül és átengedi: „*Haladj tovább királyi őszöd hajléka felé, napnyugatnak*”. Ez megegyezik a Nyilas csillagképpel, melynek jelentése íjász, az ókori keleten pedig királyi fenség. Itt és a denderai zodiákuson is uralkodói fejdísszel van ábrázolva (Egyiptomban a kettős koronával, Babilonban szarvakal). Sumer neve PA.BIL.SZAG, mint „nagyhatalmú oltalmazó” vagy az „ősök, elődök feje”. Tehát a király, aki jelen esetben Gilgames, aki megfogadta a tanácsot „*ment a Nap útját követve, napnyugatnak.*” Ennek a szövegnek is szélesebb értelmet kell gondolnunk, mert nem csupán arról van szó, hogy Nyugat irányában gyalogol, mert ebben az esetben nincs értelme a Nap útját követve kifejezésnek. Az égi síkon i. e. 2700-as években a Nap novemberben kelt és nyugodott a Nyilasban, decemberben a Kecskelhalban (Bak), majd januárban a „Legnagyobb Emberben” (Vízöntő), Tehát Gis valóban a nap úját követve halad, de az „égbolton”.

A 10. tábla leírásában szerepel az átkelést segít révész, amely eredetileg a „Kecskelhal”, de ma már a Bak csillagképe. Mi jellemezhetné jobban a révész kettősségét, mint egy lény, mely egyszerre vízi és szárazföldi jellegű. Az átkelésben Gilgames „segítségére lesz” a Nyilas lábainál lev „Szállítóhajó” csillagkép.

Itt ismét segítséget kapunk az utazás helyének azonosítására. A révésszel „*másfél hónapi járőföldre kerültek a parti vizektől,*” ahol Gis a halál vizeire ismer, és ahol Um-napisti észreveszi őt. A 45 nap 45 foknak felel meg továbbra is, tehát a „Kecskelhal” csillagképtől a „Vízöntő” jegyéhez jutunk a zodiákus úton.

A 11. tábla kezdetén Um-napisti elmeséli a vízözön történetét, a zodiákuson pedig a Vízöntő jegyét láthatjuk. A Vízöntő régebbi neve a „Legnagyobb Ember”, ami kifejezetten a túlélő Um-napistire illik. Az eposz így említi őt: „*egyed a legméltóbbal láttattam jós álmot, hogy végképp az emberi nem ki ne haljon*”. A tábla folytatásában szó esik az emberiség pusztulásáról, akik „*...döglött halporontyokként összeütődnek most a tengerárban!*” A következő állomás az égbolton a Halak csillagképe. Ezt a csillagképet napjainkban két hallal ábrázolják, a babiloni képen azonban még a „Halak” egyik ága fecskemadárként jelent meg, és Fecskének nevezték. Talán éppen azért, mert Um-napisti galambot, fecskét és hollót reptetett, hogy megbizonyosodjon, van e már szárazföld. Az égboltrészen található további – Disznó, Ló, Szarvas - csillagképek a kimenekített állatokra utalhatnak. Mellettük áll a Szárnyas Párduc jegy, Nergál az alvilág istenének szent állataként, sugallja a halálos veszedelmet: „*Irragál (Nergál) cölöpöket tépett, Ninurta gátakat szakított*”.

Ugyanezen a táblában beszél Um-napisti a kikötésről: „*messze a tizenkettedik rovásnál*” emelkedett ki Niszir hegy csúcsa: „*kost s bakot ölte égő áldozattal fizettem az isteneknek...*” A 12. égövi jegy a Kos, amely mint áldozati állat ismert.

A Kos csillagképre Babilonban még a „Szerződöttetett vagy Alkalmazott Ember” kifejezést használták. A megnevezés a már tudatosan életben hagyott Um-

napistire utal. Enlil isten rendkívül dühös lett, amikor megtudta, hogy van túlélő, végül csak társai hatására békélt meg a helyzettel. A túlélő „Egyetlen Ember”-rel szerződést kötöttek. A bibliai változat szerint az áldozat után Isten kijelentette, hogy nem pusztítja el többet a Földet.¹⁰ A szövetségkötés jelképe a „Szivárvány” lett. A hagyományos asztrológia a Kostól számítja az új esztendő, általánosan pedig az év fordulója a megújulás és a vallás kinyilatkoztatásának ideje. Ezek az események jól illeszkednek eddigi történetünkhöz. Gilgames túlvilági utazása itt véget ért és visszatért Urukba.

A 12. tábla főszereplőjét, az alvilágban bolyongó Enkidut, Lulal alakjával azonosíthatjuk. Lulal oroszlánfej figura (Enkidut már korábban azonosítottuk az oroszlánnal), aki ostort tart a kezében.¹¹

Régebbi sumer szöveg így írta le őt: „*Botját tartotta a kezében, s botja elől a halott lelkek reszketve mind elmenekültek...*”

A perzsáknál az év utolsó tíz napja az az időszak, amikor a lelkek visszatérnek a Földre. Enkidu is engedélyt kap, hogy felkeresse barátját. Az alvilág istene (Az agg) parancsot kap Ea (Shupa) istentől: „*Fúrj lyukat a föld belsejébe, az alvilág torkáig ért! S Enkidu szellemét vezesd ki e lyukon át az élők közé, alvilágból a napvilágra, hogy Gilgamest fölkereshesse s karjaiba szoríthassa ismét!*” Az alvilágbeli oroszlánfejű Enkidut a zodiákus tengelye köti össze az élők világában bolyongó oroszlánlábú Veszett Kutyaival, akit az őt kereső Gilgamessel azonosítottunk.

A szellem találkozik az élővel.

Az események tehát remekül elbeszélhetek az égbolt segítségével, pontosabban a megrajzolt zodiákus változatával. Mert egy tény az ellen szól, hogy a sivatagi regélés, felidézés végett lennének az égövi utalások beleszöve a történetbe: a 12 csillagkép nem látható egy adott földrajzi helyről egy időben, így a tábornői regélés a gyakorlatban nem működik, csak annak egy csillagképeket felrajzolt templomi változata.

Csillagkép mai neve	Kapcsolódó Gilgames fejezet	Sumer elnevezés	Jelentés / Értelmezés
Szűz (Virgo)	1.	AB.SIN / KI.HAL	Mag Barázda
Oroszlán (Leo)	2.	UR.GU.LA	Oroszlán
Rák (Cancer)	3.	AL.LUL	Rák
Ikrek (α, β Gemini)	4.	MASH.TAB.BA.GAL. GAL	Nagy Ikrek
Orion (Orion)	5.	SIPA.ZI.AN.NA	Az Ég Igaz Pásztor

¹⁰ A Halak feletti babiloni csillagkép a 'Szivárvány'. Bár a sumer és asszír szövegekben nem található, de a bibliai változat szerint, özönvíz után az Isten jele lesz a szövetségre, miszerint nem pusztítja el többé az emberiséget.

¹¹ Lulal és Latarak (Cet) figurája ó- és újesztendőt elválasztó szerepben is ismert, ahol megbecsült, védelmezők.

Plejádok (Pleiades)	5.	MUL.MUL, 7.BI DINGIR	Csillaghalmaz, 7 isten
Nagy Kutya (Canis Major)	6.	BAN	Íj, (Istár)
Nyúl (Lepus)	6.	DAR.LUGAL	Kakas
Szekeres (Auriga)	6.	LU.CHUN.GA	Pásztor
Ikrek (Gemini)	6.	MASH.TAB.BA.TUR. TUR	Kis Ikrek
Bika (Taurus)	6.	GU4.AN.NA	A Menny Bikája
Mérleg (Libra)	7.	ZI.BA.AN.NA	Mérleg
Kigyótartó (Ophiuchus)	7.	DINGIR.KU.A.MESH	Ülő Istenek
Eszaki Korona (Cor Borealis)	7.	DINGIR.GUB.BA.ME SH	Álló Istenek
Lant (Lyra)	7.	UZ	Ő a kecske (Gula)
Herkules (Hercules)	7.	UR.KU	Ülő kutya (Gula állata)
Sas (Aquila)	7.	A.MUSHEN, LU.USH	A Sas és a Holt
Farkas (Lupus)	8.	UR.IDIM	Veszett kutya
Skorpió (Scorpius)	9.	GIR.TAB	Skorpió
Nyilas (Sagittarius)	9.	PA.BIL.SAG	A Nagy Király
Déli Hal (P. Austrinus)	10.	MA.GURB	Hajó
Bak (Capricornus)	10.	SUHUR.MAS.KU	Kecskehal
Vízöntő (Aquarius)	11.	GU.LA	A Legnagyobb
Delfin (Delphinus)	11.	SHAH	Disznó
Csikó (Equuleus)	11.	ANSHE.KUR.RA	Ló
Pegazus (Pegasus)	11.	LU.LIM	Szarvas
Kassziopeia (Cassiopeia)	11.	UD.KA.DUCH.A	Párduc (Nergal állata)
Halak (Pisces)	11.	KU6	Halak
Halak nyugati ága (Pisces)	11.	SIM.MACH	Fecske
Androméda	11.	TIR.AN.NA	Szivárvány
Kos (Aries)	11.	LU.HUN.GA	Szerződöttetett Ember
Kemence (Fornax)	12.	LU.LAL	Lulal Lатарak
Perszeusz (Perseus)	12.	SHU.GI, EN.ME.SHA.RA	Az Agg, Enmesharra
Ökörhajcsár (Bootes)	12.	SHU.PA	Iga, Járom (Ea)

A szövegben további érdekességként, utalást találhatunk arra, hogy az események egy másik síkon történhettek. Például a Harmadik táblán Gis így agitálja Enkidut: „*Ki élő szállott már égbe, barátom?*”, míg a Negyedik tábla szerint:

*„Útnak eredtek, gyors irammal, húsz mérföldig meg sem álltak,
Akkor kardjukat földbe szúrták, s tarisznyát bontva megpihentek,
Harminc mérföldnyi járóföldre éj lepte be őket ledőltek,
Egész nap ötven mérföldnyi utat tesznek meg csodaképpen.”¹²*

Ez a leírás a 45 napi utazás előtt (Humbaba elleni harc előtt) látható. Ha matematikailag játszunk a számokkal, és elosztjuk a 20 mérföldet a 30 mérfölddel,

¹² Az idézetek (a jelzett kivételekkel) Rákos Sándor: *Gilgames- Agyagtáblák üzenete* könyvéből származnak. Bukarest, 1986, Kriterion.

a 0,6666667 számot kapjuk eredményül. Ha az 50-et osztjuk 30-cal, megkapjuk a 1,6666667 számot. Huvava erdője kétszer tízezer óra járőföldre terjed, ez a sumer mértékkel, 12 óra/nap, tehát 1.666,666 napnak felel meg. A helyi értéket félretéve a 666 számot látjuk ismétlődni. (Gis 2/3 rész isten ember, vagyis 0,6666667 részben.) Amennyiben a zodiákus 360 fokát 10-360-ig tízesével növelve összeadjuk, 6660 lesz az eredmény. Mivel a sumerek a nullát nem használták, hanem a szövegkörnyezet mutatta meg, hogy 6-ról vagy 60-ról van szó, úgyis vehetjük, hogy ők az égboltot 36 részre osztották. A 666-os szám pedig arról nevezetes, hogy az 1 és 36 közötti számok összege. Tehát ez utalás lehet arra, hogy egy másik síkon történtek az események, amikor Gis és Enkidu felutazott a kerékabroncsra Humbaba ellen. A 11. tábla végén megismétlődik ez a fajta utalás, amikor mintegy befejezésképpen, Gis megfáradva az utazásoktól, elhagyja hajóját és visszatér városába.

Vajon a történetet igazították a csillagképekhez vagy fordítva, az eposz történetét használták a helyi csillagászok az égövi jegyek névadásakor? Úgy tudjuk, hogy az égövi jegyek neveit a sumerek adták, és az elnevezéseik köszönnek vissza az egyiptomi és görög csillagászatban is.

A találó alakok mellett bizonyos esetekben erős alkotói fantázia is szükséges, hogy meglássuk a csillagokhoz rendelt alakzatokat. Ha önmagában élnek tesznek egy képet sok ezer csillaggal, kevesünknek jutnak eszünkbe éppen ezek a figurák. A Szűzt pl. ábrázolták két alakkal, később eggyel, aki hol fekszik, hol pedig áll. A figurák változtak, de az elnevezések maradtak, véleményem szerint azért, mert a jelentés fontosabb volt mint a formák.

Miért így „fogalmazták” meg ezeket az égövi ábrákat? Egyrészt, hogy azonosíthatóak legyenek, másrészt, hogy az elnevezéseikkel elmondjanak múltunkról egy történetet, amely információ lehet a számunkra. A zodiákus a Gilgames eposz története alapján kapta elnevezéseit. Megerősíti ezt, hogy a zodiákushoz kapcsolódó szomszédos csillagképek – „Ülő Istenek”, „Álló Istenek”, „Szivárvány” - is utalnak a történetre, de az eposzban nincsenek megemlítve. Tehát nem a már meglévő csillagképek neveit szőtték az eseményekbe, hanem fordítva.

Néhány csillagkép – döntően az első negyedben található – elnevezésükkel azonban még adósak vagyunk. Olyan csillagkép elnevezések találhatóak itt, mint „Mélység”, „Ninmah”, „Eridu”. Ezek nem Gilgames eposzához kapcsolódnak, hanem egy azt megelőző másik történethez. A Mélység istene Enki isten, aki Eriduban megalapította a legelső várost. Ninmah az emberiség anyja volt, aki Enki kérésére több sikertelen kísérlet után teremtette az embert. A történet tehát az első ember megteremtéséről szól, így megelőzi Gilgamesét. Az ókor embere még egységben látta világunkat és az égboltra írta irodalmát.